

Uusia näkökulmia luomassa: Teoria, vastaanotto, pedagogiikka, positio

Avaimen vuoden 2023 viimeinen numero tarjoaa monipuolisen kattauksen eri tavoin ajankohtaista tutkimusta. Kaksi artikkelia keskittyy 1950-luvun runoteoksiin uusista näkökulmista. Reeta Holopaisen ja Tiia Kähärän artikkeli tarkastelee ihmiskeskeisyyden kritiikin ja eläineettisen tematiikan rakentumista Eeva-Liisa Mannerin *Tämä matka* -teoksessa (1956). Carita Roivas puolestaan erittelee Paavo Haavikon 1950-luvun runouden aikalaisvastaanottoa päivä- ja aikakauslehdissä kirjoitetuissa kritiikeissä ja kiinnittää huomiota erityisesti siihen, millaista affektiivisuutta runojen ymmärtämisen ympärisille kietoutuu.

Aino-Kaisa Koistinen ja Sofia Bister osallistuvat keskusteluun kirjallisuuden rooleista ympäristöpedagogiikassa tutkimalla kirjoittamisen aikuisopiskelijoiden kokemuksia kirjoittamisesta ympäristökriisien aikana. Merja Torvinen analysoi ranskalaisen naismatkailijan, Léonie d'Aunet'n vuonna 1894 julkaistua Lapin-kuvausta ja erityisesti sen lyhennettyä suomennosta ja hahmottelee tekstiin kirjoitettuja diskursseja toiseudesta, naiseudesta ja kulttuurisista identiteeteistä.

Kaisa Ilmosen ja Kaiju Harisen puheenvuoro esittelee *Intersectional Reading, Social Justice, and Literary Activism* (INTERACT) -hanketta (Koneen Säätiö 2022–2025), joka pohtii lukemisen poliittisia kytkentöjä, lukemista ja kirjoittamista aktivismina sekä kirjallisuuden mahdollisuuksia sosiaalisen oikeudenmukaisuuden lisäämisessä.

Numerossa jatkuu emeritusprofessori Juhani Niemen suomalaisen kirjallisuudentutkimuksen historian avainhenkilöihin keskittyvä Muotokuvia muistista -katsausarja. Tällä kertaa vuorossa on monipuolinen, kirjallinen diplomaatti ja Suomen kirjallisuushistoriallisten analyysien uranuurtaja Kai Laitinen. Julkaisemme myös Taija Roihan lektion, joka käsittelee luokan nostamista taiteellista työtä ja erityisesti kirjailijoiden työtä koskevaan keskusteluun niin aiheena kuin analyttisenä käsitteenäkin.

Lehden kirja-arvioissa Carita Roivas ja Maarit Soukka arvostelevat Elise Nykäsen *Suomalaiset sivulliset* -teoksen (2022), Pirjo Lyytikäinen arvostelee Merja Polvisen teoksen *Self-Reflective Fiction and 4E Cognition. An Enactive Approach to Literary Artifice* (2023) ja Samuli Björninen arvostelee Markku Lehtimäen *Sofi Oksasen romaanitaide. Kertomus, etiikka, retoriikka* -teoksen (2022).

Avaimen vuotta 2023 ovat värittäneet neljä – monesti yhdessä esiintyvää – suurempaa teemaa. Artikkeleissa ovat korostuneet tunteet, ympäristön ja ei-inhimillisen maailman kysymykset, kirjallisuuden vastaanotto eri yleisöissä sekä empiirinen kirjallisuudentutkimus. Voidaan nähdäksemme turvallisesti sanoa, että näiden aiheiden parissa työskennellään maassamme tiuhaan ja niitä lähestytään monilta kanteilta.

Hanna-Riikka Roine & Esko Suoranta